

אזהרה גלויה

**על בנות ישראל לטבול בצינעא,
כדי שלא ירגישו בהן, וראית העין קשה**

(הרוקח סימן שי"ז עמוד רב)

על בנותיהן הוא אומר ארור שוכב עם כל בהמה, וא"ר
יוחנן דה"ט משום שמרגישים זה לזה בטבילה. (שאיין להן
מקוואות בעיר, והנשים הולכות לטבול במקום רחוק,

ומרגישים השכנים בהן. (רש"י עירובין (נה):

**כבר כתב המקובל הגדול בעל הרוקח (סימן שי"ז) שיש
להסתיר הטבילה**

**פשוט מאד שיש לדחות מנהג איסורא קלילא מפני איסור
חמור כזה, ואין זה קרוי ביטול מנהג, אלא תיקון וגדר הוא
לתקן שלא יטבלו בענין שירגישו בהן בטבילתן. (שו"ת יביע**

אומר חלק ה - יו"ד סימן יט ד"ה ג)

שאלות ותשובות יביע אומר - הרוקח - עירובין (נה): - יומא (עד):

בשאלות ותשובות יביע אומר חלק ה - יו"ד סימן יט ד"ה ג. וזה לשונו: ניהדר אנפין לנ"ד, אם נחשב
הדבר לאונס שתוכל לטבול ביום השמיני לספירתה כדי שלא ירגישו בה בניה הגדולים, והנה נודע מ"ש
הרוקח (סימן שיז עמוד רב), שעל בנות ישראל לטבול בצינעא, כדי שלא ירגישו בהן, וראית העין קשה,
(כמ"ש ביומא עד: טוב מראה עינים מהלך נפש, יותר מגופו של מעשה. ועי' בתוספת יום הכפורים שם).
ובעירובין (נה): אמרינן, יושבי צריכין כיושבי קברים, ועל בנותיהן הוא אומר ארור שוכב עם כל בהמה,
וא"ר יוחנן דה"ט משום שמרגישים זה לזה בטבילה. (שאיין להן מקוואות בעיר, והנשים הולכות לטבול
במום רחוק, ומרגישים השכנים בהן. רש"י).

בשו"ת מהרש"ל - הרמ"א בתשובות (סימן יט).

ועי"פ זה כתב בשו"ת מהרש"ל (סימן ו), לחזק מה שגדרו גאוני עולם מהר"י מינץ ומהר"א מינץ,
ובעקבותיהם הגאון מהר"ם פדואה ובנו הגאון מהר"י פדואה, שהחפיפה שלפני הטבילה תהיה בלילה,
מפני שבית המרחץ עומד בחצר בית הכנסת, ומרגישים בהן בעת כניסתן למרחץ, והצנועות מתביישות
בזה, וכבר כתב המקובל הגדול בעל הרוקח שיש להסתיר הטבילה, וכמ"ש בעירובין (נה):, ואף שפרש"י
שם דהתם משום שיש רשע שירדוף אחריהן ומתייחד עמהן, אכן יש כמה פנים לתורה, ונוכל ג"כ לפרש
משום צניעות שלא יזונו עיניהם בהן, ויש בזה משום הרהורי עבירה. ושלא כדברי חכם אחד שקרא ערער

על מנהג מחודש זה, משום שמהומה לביתה, ולא תחפוץ כל הצורך, ואסור לסתור מנהגם הראשון בשביל כך, וזה אינו, שמאחר שתקנתן קלקלתן שיבאו לידי איסור הנאמר עליו בש"ס ארור שוכב עם כל בהמה, א"כ פשוט מאד שיש לדחות מנהג איסורא קלילא מפני איסור חמור כזה, ואין זה קרוי ביטול מנהג, אלא תיקון וגדר הוא לתקן שלא יטבלו בענין שירגישו בהן בטבילתן. ע"כ.
וכן הסכים הרמ"א בתשו' (סימן יט). ע"ש. וא"כ ה"נ חשיב שפיר אונס ותוכל להקדים טבילתה מבעו"י.

שו"ת יהודה יעלה אסאד - דגול מרבבה

וכיו"ב כתב בשו"ת יהודה יעלה אסאד (חיו"ד סימן ריו), אודות אשה שעוסקת במו"מ בחנות ונמנעת מללכת לטבילה כדי שלא ירגישו בהליכתה לטבילה ע"י סגירת החנות, ורוצה לדחות זמן טבילה לליל שבת שאז בלא"ה סוגרת החנות מבעו"י, אם מותר לה לטבול בשבת (לפי דעת האוסרים לטבול בשבת אם היה אפשר לה לטבול קודם לכן, כמ"ש הרמ"א סימן קצו ס"ב) והשיב, שדעתו מסכמת להלכה ולמעשה להתיר לעשות כן, ותע"ב, וכמ"ש הדגמ"ר שאם אינה יכולה לטבול אפילו משום חומרת פוסקים בלבד מותרת לטבול בשבת, דשפיר חשיב טבילה בזמנה, ומכ"ש כאן שחומרא זו שורשה פתוח בגמ' (עירובין נה:), וכ"פ הרמ"א ס"ס קצ"ח בשם הרוקח. ע"כ. ודון מינה לני"ד דחשיב שפיר צורך גמור להתיר לה לטבול בשמיני מבעו"י.

תשובות הרמ"א - צמח צדק

ובתשו' הרמ"א (סימן יט) הני"ל, הביא ראייה דחיישינן לתקנת צנועות, מפרש"י (נדה סז:): אתקין רבא במחוזא משום אבולאי, בנינים של מערות היו בדרך בית הטבילה שאם תפול שם תסתכן, וקשה, אכתי אמאי אתקין להתיר טבילה ביום, והא סמי בידן להאיר להן ע"י אבוקות ובוה ניצלו מן הפחתים, כמ"ש במגילה (כד:): ובסוטה (כא), אלא וודאי דה"ט משום שאז הוה אושא מילתא והוה עבדי איסורא ולא היה בזה תקנת צנועות המצניעות טבילתן, ומשום תקנה זו התיר לטבול ביום שמיני. ע"ש. הא קמן דלגבי האי דינא ממש כתב הרמ"א להקל. ומ"ש בשו"ת צמח צדק (סימן סו), לבטל מנהג הטובלות בשביעי בעוד היום גדול, וכתב, ובאמת שלא ראיתי כאן נשים מקילות בזה בימי החול, אבל כשחל ליל טבילה בליל שבת נוהגות להקל בע"ש בעוד היום גדול משום שבנות ישראל צנועות הן ומסתירות ליל טבילתן שלא ירגישו בהן בנ"א, וכמ"ש הרמ"א ס"ס קצח, ובליל שבת היו מרגישים בהן בני הבית, ומכ"ש כשיש עוד דיורין אחרים שמתביישות ע"י זה, ולכן ממהרות לטבול מבעו"י, וראוי לבטל מנהג זה מהן, וכן אני נוהג וכו'. ע"ש.

תורת השלמים - סדרי טהרה - מהר"א עזריאל בשו"ת כפי אהרן

נראה דעד כאן לא כתב להחמיר אלא בשביעי, אבל בשמיני אה"נ שיש להקל בזה, דשפיר חשיב אונס בכה"ג. וכן בתורת השלמים (סימן קצו סק"ט) הביא מ"ש הצמח צדק, ובסו"ד ציין לתשו' מהרש"ל והרמ"א הני"ל, והיינו שלדבריהם יש להקל בשמיני, דחשיב אונס. וכ"כ הגאון סדרי טהרה (סימן קצו ס"ק יד), שאם אינה יכולה להצניע טבילתה, וע"י טבילתה בלילה אושא מילתא, מקרי ג"כ אונס, ומותרת לטבול ביום שמיני. וכדמוכח מתשובת הרמ"א הני"ל. ע"ש. וכיו"ב כתב החכמת אדם (כלל קיח ס"ג), שאם מתביישת שלא ירגישו בה בני אדם נחשב לאונס ומותר לה לטבול בשמיני מבעו"י. וכן ראיתי להגאון מהר"א עזריאל בשו"ת כפי אהרן ח"א (חיו"ד סימן ט) שכתב להתיר בכיו"ב לטבול ביום שמיני מבעו"י, ושכן המנהג פעה"ק ירושלים ת"ו מזמן הראשונים דור אחר דור לטבול בשמיני מבעוד יום, ולחזור לביתם מבעו"י, ואין פוצה פה.

תשובות מהרש"ל

וטעם נכון למנהג נראה לי על פי תשובות מהרש"ל (סימן ו) הני"ל, אשר מדבריו למדנו שענין הצניעות הוא יסוד גדול ועמוד חזק שראוי לישען עליו להתיר מה שמותר בדיעבד, וה"נ כיון דלכ"ע אם עברה וטבלה בשמיני מבעו"י מותרת, כמבואר בטוש"ע (סימן קצז), ואין בזה חולק, א"כ יותר טוב שיטבלו בשמיני מבעו"י ויחזרו לביתם מבעו"י כדי שלא תתפרסם הטבילה, כי פעה"ק ירושלים מרוב העניות ויוקר הדירות אין שום אדם יכול לדור יחידי בבית וחצר בפ"ע בלי שכנים, ואם תבא האשה בלילה מבית הטבילה יתפרסם הדבר לשכנים והוא עון פלילי. וע"כ הנח להם לישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם. ומנהג יפה נהגו לטבול ביום שמיני מבעו"י ולשוב לביתם מבעו"י. עכת"ד.

והן אמת כי בשו"ת בית שערים (חיו"ד סימן רפ), ניסה לערער בכלל ע"ד מהר"י אסאד הני"ל, ע"פ פרש"י (בעירובין נה:), דה"ט משום שהמקום רחוק ויש רשע שירדוף אחריהן וייתחד עמהן, ושוב מצא מ"ש מהרש"ל (סימן ו) שיש לפרש ג"כ טעם צניעות, אולם הוסיף, שבכל זאת נ"ל דהיינו דוקא כשיודעים

מזה השכנים והרבה בני אדם, ויש לחוש שמא ירדוף איזה רשע אחריהן, אבל משום הרגש של בני הבית, כגון חתן הסמוך על שלחן חמיו, ואם לא תאכל בשר, ירגישו שבלילה יהיה ליל טבילה, כנהוג, אפילו יש שם עוד קרובי משפחה, באנשים ידועים אמרינן אחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזיקינן, וכמ"ש תוסי שבועות (מו:). ע"כ. ובמחכ"ת ליתנהו להני מילי, דהא טעמא דהרוקח ומהרש"ל והרמ"א משום הרהור, ולא משום שמא ירדפו אחריהן, וכבר אמרו (ב"ב קסד:): ג' דברים אין אדם ניצול מהן בכל יום, הרהורי עבירה ועיון תפלה ואבק לה"ר. ע"ש. (ואף רש"י בעירובין לא הוצרך להזכיר שמא ירדוף רשע אחריהן, אלא להסביר בזה מ"ש שם שנשיהם ובניהם אינם שלהם. וכיעו"ש). **ולכן כל שיש אנשים גדולים בבית, בודאי שיש בזה משום צניעות, ורשאות לטבול מבעו"י.** וכנ"ל. וכן מבואר בשו"ת כפי אהרן הנ"ל, שכל שיש לה בנים גדולים, או חתנים, הדרים עמה, יש להתיר לה בשופי לטבול בשמיני ולחזור לביתה מבעוד יום. ע"ש.

שאלות ותשובות רב פעלים - סדרי טהרה - חכמת אדם - עצי לבונה - שו"ת זבחי צדק -

שו"ת זרע אמת ח"ג

וכן בקדש חזיתיה להגרי"ח בשו"ת רב פעלים ח"ב (חיו"ד סימן לג), שהעלה ג"כ לדינא שכל שיש לה שכנים בחצרה, או שיש לה בנים גדולים, שירגישו בה כשתלך לטבילה בלילה, אין זה דרך צניעות, ומותר לה לטבול בשמיני ביום, כמ"ש כיו"ב בתשו' הרמ"א (סימן יט) הנ"ל. ושכ"כ הסדרי טהרה וחכמת אדם ועצי לבונה. וסיים, ושמעתי מפי מגידי אמת שכן מנהג עה"ק ירושלים ת"ו מזמן קדמון שהנשים טובלות בשמיני ביום, מפני שליוקר הדירות גרים כמה שכנים בחצר אחת וירגישו בה השכנים בלכתה לטבול בלילה, ושכן מצא ג"כ בס' כפי אהרן הנ"ל. ולכן יש להתיר בני"ד כשיש לה בנים גדולים הדרים עמה וכו'. ע"ש. (וע"ע בשו"ת זבחי צדק ח"ב חיו"ד סימן כ שכתב כיו"ב. ע"ש). והנה בשו"ת זרע אמת ח"ג (חיו"ד סימן קיז) כתב, שאפילו במקום אונס אין להתיר לטבול בשמיני בעוד היום גדול, כל שאפשר לה להסיר ולסלק האונס על ידי שתטבול סמוך לערב ותחזור לביתה אחר שקיעת החמה, משום סרך בתה, ורק כשיש לה הכרח לטבול בשמיני בעוד היום גדול מותר. ע"ש.

תשובות הרשב"ש

ובתשו' הרשב"ש (סימן שכו) כתב, הנשים שלנו סומכות על סברת ר"ת (בתוסי נדה סז:): שכל שטובלת סמוך לחשכה ובאה לביתה אחר חשכה ליכא למיחש משום סרך בתה, ואפילו בלא אונס מותר בכה"ג, אך קצת נשים טובלות בשמיני ביום, ולא ראינו מי שמיחה בידם, ונראה שסומכות עמ"ש (נדה סח) סמוך לחפיפה טבילה, ולפי שאין מוצאות מרחץ בלילה לחוף בו, לכן חופפות ביום, ומש"ה טובלות ג"כ ביום, דהו"ל כאונס מחמת גנבי או צנה. ועוד שאם לא תטבול מיד סמוך לחפיפה, שמא תתעסק בשום דבר ולא תבדוק עצמה לפני טבילה, ונמצא שלא עלתה לה טבילה, וכמ"ש (בנדה סז) נתנה תבשיל לבנה וטבלה לא עלתה לה טבילה, זה נ"ל סמך למנהג הנשים שטובלות ביום שמיני ואין מוחה בידם. ע"כ.

טהרת המים בשירי טהרה

ולכאורה משמע שאין צורך לטבול סמוך לערב לאחר חפיפה, הגם שהיה אפשר להן לחוף במרחץ במשך כל היום, שכל שטובלת ביום שמיני מחמת אונס, אין הפרש כ"כ אם עושה זאת בצהרים או לאחר מכן. [וע' בס' טהרת המים בשירי טהרה (מע' א אות צט, דף יב ע"ד) מ"ש בד' הזרי"א]. ועכ"פ בני"ד שההכרח הוא לטבול בעוד היום גדול לכ"ע שפיר דמי. ודו"ק.